

Woensdag 23 oktober 1918 – ochtendeditie

Vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

Men meldt ons uit Weert:

Zijn wij verhard door de oorlogsellende? Zien wij de geweldige wereldgebeurtenissen alleen nog maar in massa? – Wat kan het anders zijn, dat de intocht van de duizenden, die daar uit de hellebrand van vier jaar oorlog weggedreven zijn, en die zo lang in horden, meestal te voet, de honderden kilometers uit Noord-Frankrijk afgezwoegd hebben naar ons land, toch geen schrijnende indruk maakt?

Je ziet het aan, hoe ze langs trekken in een trieste stoet van Brabantse wagentjes door de zonnige najaarsdag, hoe de trams volgeladen, er steeds nog meer aanvoeren, – en je bent blij, dat de mensen nu eindelijk in vrede uit mogen rusten. Want wat treft is de vermoeidheid, vooral van die oude mannen en vrouwen, van de doodsbleke, verzwakte en zieke kinderen, zoals die maar wezenloos neerliggen en tussen de pakken in hangen op de aardkarren – van die oude vrouwen en mannen in rouw over hun gesneuvelde zonen, de gezichten doorgroefd, waar alle leven in schijnt verstarde door het noodlot. Een goed bed, een zorgzame omgeving – wat een zegen als ze eindelijk allemaal onder de dekens zullen liggen. Die kleine kleuters ook, die blozende robbedoezen, die zo dapper mee gestapt hebben, voor wie alles nieuw was, een wonderlijk avontuur in de buitenlucht, en wie de rozen van gezondheid op de wangen bloeien. Wat weren die aardige Franse jongens zich dapper, wat hebben ze er bij moeder de moed ingehouden – wat grappig parmantig hielpen ze de soldaten bij het inladen van de bagage naar de grens. Moeders met kinderen van 2, 3 jaar, een koket bont geborduurd mutsje op de donkere lokken ... Zoveel honderden kilometers ver weg gekomen,

deels in de kinderwagen, die zij voortduwde. En de moeders met zuigelingen, zieke zuigelingen door voedingsstoornissen, zuigelingen die in hun armen gestorven zijn op de eindeloos lange weg van elke morgen weer verder gedreven door het Duitse militairen geleide.

Als je hen aanspreekt, zijn ze zeer mededeelzaam in hun gracieus, vloeiend Frans. Ze glunderen helemaal op, wanneer ze hun eigen taal horen spreken. En jonge meisjes, jonge vrouwen, ze spreken reeds de taal van de ogen met onze hupse, hulpvaardige soldaten, al maakt het veldgrijze uniform hen eerst ongerust. Er zijn er, die vragen mij angstig: "zijn we dan in Oostenrijk aangekomen?" Anderen zien hen voor Duitse soldaten aan, maar de eenvoud van manieren, de goedmoedigheid overtuigt hen weldra van het verschil en dan zijn ze blij in Holland te zijn. Dan vragen ze enkel nog maar bezorgd: "gaan we nog verder, of: krijgen we nu eindelijk rust?"

Onderweg is de verzorging niet slecht geweest, al leefden ze meestal op oorlogsbrood met een enkele maal wat soep. Honger hebben ze niet geleden. Sommige trajecten hebben ze in treinen van veewagens afgelegd, waarin ze wel eens 24 uur hebben vertoefd zonder drinken. Overdag bleef het trekken zonder pardon, ook al regende het, in hun versjofelde plunje, de schoenen verteerden op de modderweg, tot ze dan weer aankwamen in een volgende plaats, waar ze sliepen op stro in ontredderde stallen en schuren, in spoor- en tramwagens. Maar sommigen hadden meer paar schoenen, schoon linnengoed meegevoerd, en enkele vrouwen hadden in hun uiterlijk nog wel iets van de Franse elegantie overgehouden, al was hun grote klacht, dat ze vervuild waren, en als bewijs lieten ze hun handen zien, ruw geworden en zwart tot in de poriën. Dat er verscheidene zich niet rein hebben kunnen houden ook van ongedierte, dat er lijdens onder zijn aan schurft, spreekt vanzelf na zo'n vagabondage.

Maar wat een veerkracht is er in dit Franse ras, wat hebben velen lichamelijk weinig geleden; wat zijn de meesten opgewekt gebleven, deze uitgedrevenen uit hun huizen, uit hun omgeving, die hun bestaan, hun bezit hebben moeten achterlaten en nu als nomaden zo ver de vreemde ingezworven zijn, uit oorlogsnood! Ze vertellen, dat de Duitsers, zodra ze hun woningen hadden verlaten, op straffe van gefusilleerd te worden, er alles uit weggehaald hebben, wat maar waarde had. Een 84-jarige kloeke grijsaard uit Visé zegde mij, dat hij de dag van zijn wegvoering teruggekeerd was om nog wat papieren te halen, maar geen stuk was er meer over in zijn huis, en tevoren hadden ze steeds lange treinen voorbij zien trekken van rijtuigen, equipages, automobielen, van vrachtwagens hoog opgestapeld met wat er in de grote steden was geplunderd. Sommigen vertelden mij, hoe hier of daar enigen een paar dagen met griep of andere ziekten waren achtergebleven en dan met koorts weer verder moesten. Want lopen moesten ze eindeloos verder. Zeker een dertig waren er onderweg gestorven, gisteren nog een meisje van 15 jaar, en opgetogen komt een pienter vrouwtje door haar klagen heen vertellen, hoe ze in Tienen, waar ze twee nachten mochten slapen, warm eten kregen! Ze was maar alleen – lichtte ze toe – haar man was in '14 door de Duitsers doodgeschoten, haar drie zoons waren in de oorlog. Over de terreur van hun vijanden, vooral in het eerste oorlogsjaar, doen ze nog de schrikwekkendste verhalen, blij dat ze eindelijk eens hun hart kunnen luchten, maar nu zijn ze wel wat goedmoediger – "al blijven het boches, al kunnen we onze haat nooit bezweren!"

In Valenciennes hadden ze niet durven rusten in de kelders, waar ze op de munitie zouden moeten slapen, terwijl juist een vliegeschader van de geallieerden de stad met bommen bestrooide. Enige vluchtelingen zijn er dan ook door getroffen, een paar erdoor gedood ...

Terwijl ik dit zit te schrijven in een ook al wat ontredderd koffiehuis van het geheel uit zijn doen gehaalde stadje Weert, dragen soldaten baren voorbij, strompelen er langs op krukken. Bleek van ontzetting zien de goede mensen het aan.

Telkens komen er weer om chocolade te kopen, om manden vruchten aan te dragen voor de rampzalige oorlogsslachtoffers. Franse kindertjes lopen er tussendoor met poppen en ander speelgoed, dat moeder inderhaast heeft gered en meegezeuld in de zak op haar rug. Anderen hebben zelfs aardappelen meegenomen van hun wintervoorraad. Ik zag een oude vrouw met twee hondjes op haar schoot, montere jongens wuifden uitgelaten de Hollanders toe. Aan de grens te Stramproy is hen warme melk geschonken; met Reliefbrood kwamen ze ons land binnen en vriendelijk was hun hartelijk welkom in het vrije Nederland.

Nader meldt men ons:

De schemer daalt nu over de straten van het oude stadje en nog altijd staan daar die wagentjes met geredde bagage, zitten heel oude mensen gelaten er bovenop. Ze moeten allemaal de dokters passeren en geregistreerd worden, en uiteraard schiet dit maar langzaam op. Langs en achter het gebouw, waar dit gebeurt, ontstaat als het ware een zigeunerkamp. Hun pakken en zakken, hun wollen dekens, hun koffers, wagentjes, hun levende have, dit is alles van iedere familie zijn eigen bezittinkje, neergezet in het gras en daar zitten ze of liggen ze, geduldig als mensen, die aan een nomadenleven gewend zijn geraakt. De zieken gaan naar de hospitalen, de nonnetjes wassen hen, doen hen schoon linnengoed aan, leggen hen in de propere bedden en hun beloning is die heerlijke ontspanning van rust op hun dankbare gezichten. In het kamp trippelen de kinderen, scharrelen grotere jongens rond; op de stapel bagage snijden ze hun brood, waar ze boter op smeren, die de

meesten in geen vier jaar meer hebben geproefd. Uitgeputte oudjes zitten er verwezen op een zak, op een kist – wichtjes sluimeren al. Maar het wordt donker, nevelachtig koud weer. Ze snakken naar een bed.

Langzaam worden ze geleid naar de geïmproviseerde slaaplouwen: in een grote fabriek zijn er kribben getimmerd, belegd met stro, de meesten hebben hun eigen deken bij zich, spreiden die erover uit. Vrouwen zitten op de rand hun kinderen te sussen, enkele liggen er al onder en het is weldadig om te zien, hoe aanstonds de oogjes toevallen. Soldaten gaan er helpend rond, maar ze verstaan hen niet. Men voelt dat hier hulp van vrouwen ontbreekt om al die zwaar beproefde stummers wat tegoed te doen, gerust te stellen voor hun beduchtheid. Ze zijn zo vreemd in dit verre land en de schrik, de angst zit er altijd nog in na de zenuwspanning van de oorlogsjaren, van het leven in de kelders na de eerste dagen van de vlucht onder de verre klank van granaten, van bommen. Een lief bleek moedertje kan er maar niet over zwijgen, over de gruwelijke dagen, toen daar telkens weer de projectielen ontploften langs de weg, waar ze liep met haar snoezig kindje aan de hand. Ze heeft het meisje nu op haar schoot, kleedt het uit, verlegen trachtend te verbergen hoe vuil en sjofel de onderkleertjes zijn. Dan heeft ze uit een zak een rosse zijden doek door de modder gesleurd en aan een hoek in flarden gescheurd. Ze verontschuldigt zich en zegt: *mais c'est vrai, n'est ce pas, que les boches sont bien loin, bien loin*; dan pakt ze het blonde dochttertje hartstochtelijk in de armen en kust haar, kust haar ... en zingt het zoetjes in slaap.

Maar we hebben geen geld – valt haar in – niets dan onze stedelijke bons, en aanstonds komen er verscheidene burens het papieren fortuin tonen. Zullen we hiervan kunnen leven?

Men zal voor u zorgen, we hebben zelf niet veel, maar we zullen zeker ons best doen om het goede te geven.

Juist, kwam een soldaat mededelen, dat ze nog even moesten wachten met gaan slapen, want dat er warm eten voor hen in aantocht was. In geen tijden hadden ze die weelde gehad.

Toch, al doen de mensen hun best, krijg je de indruk, dat er bij dit werk weer goed georganiseerde leiding ontbreekt. Waarom bv. zijn zulke fabriekszalen voor de vluchtelingen ingericht onverlicht gelaten? Waarom is het, of ieder op zichzelf werkt en waarom is het nodig deze doodvermoeide mensen nu ook hier een eind in de avond buiten te houden in het licht van door soldaten gebruikte fakkels? Zo een naar de grond gegroeid beverig oud vrouwtje met haar witte haren bloot in de koude avond te zien wachten voor het lokaal van de dokters met kleintje van niet ouder dan twee jaar aan de hand, het is wel aangrijpend triestig, vooral omdat het onnodig schijnt. En waarom blijft het warm eten nu nog zo lang uit?

De vluchtelingen zijn toch reeds weken lang verwacht, alles had beter, zekerder voorbereid kunnen worden.

Nu is het 9 uur. Nog 30 wagens vol bagage en met mensen er op staan er langs de donkere weg te wachten. Nu en dan wordt er een zieke afgehaald en per brancard weggedragen.

Naast het bureau voor medisch onderzoek, langs het tramstation in het licht der fakkels blijven de dijken van meegevoerde goederen opgestapeld; wat hebben ze al niet meegebracht? Zoeven zag ik een kist met een konijn en zijn jongen. De heren, die de binnenkomenden registreren, hebben hun tafels buiten gezet. Het gaat langzaam, langzaam. En honderden wachten, kinderen zijn in slaap gevallen,

ouderen zakken steeds vermoeider voorover, dekens om de schouders heen. Op zo'n lawine bagage is ook niet gerekend.

De trein, die er duizenden af zou voeren, reed vandaag weer niet. Wachten. Er zijn in het stadje Weert nog 200 slaapplekken beschikbaar, waar zullen de overigen de nacht door moeten brengen? En inmiddels scheppen korporaals maar eindeloos warme koffie uit enorme ketels, gaan de kommen rond door de gretige handen.

De directeur van de tram zegt mij: morgenvroeg komen er weer duizend over. Maar langs alle wegen trekken er nog vele duizenden op onze grens af en het vervoer van de bagage, die het volume van hele verhuisboedels aanneemt, gaat traag op de karren naar de asielen. De mensen willen hun boeltje niet in de steek laten, wat hier al net is als elders op hun ellendige tocht, wachten uren lang in de buitenlucht, wachten.

's Avonds om half twaalf.

Hoe later het werd op de avond, met te meer lust en schik pakten de soldaten aan. Ze versjouwden de bagage en laadden die in de karren met de vaardigheid van vakverhuizers en een onverstoort goed humeur. Maar de leiding van hun commandant was er dan ook wel naar om hen lust in de zware arbeid te geven.

En om 11 uur was dan eindelijk toch alles op de wagens. Tot de allerlaatste wachtenden behoorden een jonge vrouw met haar kindje van drie weken, die samen, de dag na de bevalling, mee hun woonplaats waren uitgedreven. Beiden waren vermoeid maar kerngezond.

Het uithoudingsvermogen van die mensen is wel wonderbaarlijk. Zes uren lang had dit moedertje nu weer aan het tramstation zitten

wachten, tot zij en haar bezittingen aan de beurt kwamen om naar de slaappleaats te worden gereden.

Men verzekerde mij, dat alle ruim 1600 vluchtelingen, die vandaag in het kleine stadje aangekomen zijn, om 12 uur vannacht toch nog te bed zouden liggen. Met dit alles schijnt het wenselijk, het aantal officieren van gezondheid, dat heden uit een tweetal bestond, om al deze mensen te keuren, zo spoedig mogelijk aan te vullen. Dit zal veel oponthoud en veel ontbering voorkomen.

Gisteravond is er nog een groot schip met Franse vluchtelingen uit de Belgische kampen in de Zuid-Willemsvaart aangekomen.

Ter voorziening als eerste behoeften der vluchtelingen zijn te Eindhoven 100 koeien aangekomen en worden er nog 100 stuks verwacht. Bovendien is zesduizend kilo bevroren kalfsvlees gezonden.

Aan de grens bij Ittervoort zijn gisteren weer 175 karren met vluchtelingen aangekomen, van wie de eerste honderden te Beegden werden ondergebracht.

Om 4 uur liep te Roermond een tweede extra tram met ruim 250 uitgewekenen binnen, naar het zich liet aanzien hadden de paar dagen rust hen weer vrij goed hersteld. De zieken waren in Thorn achtergebleven. Ook thans weer waren enige goederenwagons beladen met veelsoortige bagage.

Men meldt ons, dat gisteren ook te Roosendaal een groot aantal vluchtelingen is aangekomen.

Londen, 22 oktober. Officieel middagbericht. Na een plaatselijke strijd gedurende de nacht hebben wij onze linie naar de linkeroever van de Escaillon vooruitgebracht, ten zuiden van Thiant, waarvan het

westelijk deel in ons bezit is. Onze troepen hebben verder vorderingen gemaakt tussen Valenciennes en Doornik. De tegenstand van de vijand neemt op dit front toe. Na een verwoed nachtelijk gevecht hebben wij de vijand in het vak van Doornik, uit het dorp Orcq en de bossen nabij Froyennes verdreven. Onze troepen staan nu op minder dan een mijl van de stad.

Londen, 22 oktober. Officieel avondbericht. Onze troepen zijn de westelijke voorsteden van Valenciennes binnengetrokken. Ten noorden van deze stad dringen wij diep in het bos van Raismes door, naar de bocht van de Schelde bij Condé. Oostelijk van St.-Amand zijn wij gevorderd en we hebben de Schelde bij Hollain en Bruyelles, zuidelijk van Doornik, bereikt. Deze beide plaatsen zijn in ons bezit. Noordwestelijk van Doornik hebben onze troepen de vijand uit het dorp Froyennes gedreven en aan gene zijde daarvan in de richting van de Schelde. Bij Pontachin werd verbitterd om de overgang van de Schelde gestreden.

Berlijn, 22 oktober. Officieel avondbericht: Krachtige aanvallen in Vlaanderen ten zuidwesten van Deinze en ten oosten van Kortrijk hebben de vijand slechts plaatselijke terreinwinst opgeleverd.

Parijs, 22 oktober. De legergroep der geallieerden, onder aanvoering van koning Albert, blijft in België met een voor de vijand verbijsterende snelheid oprukken. De opmars naar Gent duurt voort zonder dat de legermacht der geallieerden op ernstige hinderpalen stuit. Het ogenblik nadert, waarop deze belangrijke stad met haar 200.000 inwoners zal prijken onder het aantal heroverde Belgische steden. Doornik is voor driekwart omsingeld en de Britse troepen zullen er weldra binnen trekken.

Koning Albert.

Parijs, 22 oktober. Te Brussel is in 1914, te midden van de vijandelijke bezetting, het denkbeeld geopperd om koning Albert bij zijn terugkeer te Brussel en eredegen te overhandigen. Dit denkbeeld staat op het punt te worden verwezenlijkt. De degen, van platinagoud en edelgesteenten, is reeds vervaardigd. Op het gevest is de Germaanse adelaar aangebracht, overwonnen door de Belgische Leeuw, met het inschrift: België aan zijn koning.

Het wapen is in het geheim te Brussel gemodelleerd. De schets werd door de vervaardiger zelf door de draadversperring der Nederlandse grens naar Parijs gebracht, waar de degen werd gemaakt. Hij zal dezer dagen naar Brussel terug gaan, om de koning bij zijn komst in de hoofdstad te worden overhandigd.

De samenstelling van het Belgisch comité te Brussel, dat er zich mee heeft belast, moet geheim blijven tot het Duitse leger is afgetrokken.

Belgische staatscommissies.

Havre, 22 oktober. De regering heeft de volgende commissie samengesteld ter bestudering van het vraagstuk nopens het gebruik der nationale talen. Wattez, lid der Koninklijke Vlaamse academie, voorzitter; van der Essen, hoogleraar te Leuven, secretaris; de heer Brachet, hoogleraar aan de vrije Universiteit te Brussel, rapporteur; verder August Dewinne, journalist, Godding, advocaat bij de balie te Antwerpen, Heyman, president van de bond van christelijke vakverenigingen, Tschoffen, procureur des Konings te Dinant en Paulsen, toegevoegd secretaris.

De commissie ter bestudering van de grondwetsherziening bestaat uit de heren: Dupriez, hoogleraar te Leuven, voorzitter; Bourquin, hoogleraar aan de vrije universiteit te Brussel, rapporteur; Cattoir, chef van het kabinet van de minister van binnenlandse zaken,

secretaris; verder Paul Crockaert, advocaat, de Brouckère, hoogleraar aan de nieuwe universiteit te Brussel, de Jongh, oud-deken der advocaten, van Langenhove, secretaris van het instituut Solvay, toegevoegd secretaris.

Havre, 22 oktober. De regering heeft besloten dat de mark aan de Belgen in het bevrijde land tegen de koers van de dag zal worden terugbetaald. Aan de belanghebbenden zal een ontvangstbewijs worden verstrekt, waarop ze het koersverschil later kunnen innen.

Destrée, Belgisch gezant in Rusland, heeft Tokio verlaten, waarheen hij tijdens de Russische revolutionaire gebeurtenissen was getogen. Hij zal weldra hier aankomen.

Het merendeel der leden van de regering bevinden zich op het ogenblik in het heroverde land. Ze zullen weldra te Havre terugkeren. Omtrent een definitief vertrek der regering is nog niets bepaald.

Achterhoedegevechten bij de Zeeuws Vlaamse grens.

Men meldde ons gisterochtend uit Sluis:

Geheel zoals ik mij gedacht had, is de afgelopen nacht voorbijgegaan. Tegen half twaalf begon het geschutvuur op de leven langs het afwateringskanaal van de Leie, van Ede tot waar het zich afbuigt ten westen van Eeklo. Het werd in het begin nog maar zwak door de geallieerde kanonnen beantwoord en voornamelijk was het geweer- en machinegeweevuur, dat kraakte en klopte dichtbij en veraf. Af en toe komt er een kanonschot doorheen, waarna met gierend geluid een granaat de lucht doorschoot en verderop ontplofte. Soms steeg een rode vuurpijl op, om de richting of afstand van het geschut te bepalen.

Ik was langs de grens via Ede naar St.-Laureins aan het heen en weer patrouilleren, toen plotseling om half twee, ter hoogte van Valeiskreek, vlak over de grens, een geweldig geschutvuur begon los te branden, dat de grond deed trillen. Verschillende batterijen tegenover elkaar, van Duitsers en geallieerden, begonnen elkaar volop van katoen te geven en het helse geluid werd versterkt met machinegeweer- en geweervuur. Veel kogels kwamen de grens over en sisten lang ons ofwel sloegen met een dof geluid in het gras naast onze voeten. We stonden op deze plaats levensgevaarlijk en het enige wat ik kon doen, was in een dekkingskuil te springen, die de Nederlandse schildwacht voor zich gegraven had en daar, met het hoofd omlaag, de loop der dingen af te wachten. De geweldige vlammen bij het ontbranden der stukken waren te zien en de lichtpunten der knetterende geweren wezen de schutters in het veld aan. Even plotseling als deze heftige actie begonnen was, kwam ook het einde ervan. Opeens zwegen kanonnen, geweren en machinegeweren en de stilte van de nacht keerde terug. De slanke populieren lispelden zacht in het reeds gelend lover en de nevelen dreven over de met laag hout hier en daar bezette weiden. Volle vrede en nachtelijke stilte over het landschap, totdat opeens een zacht gekerm tot ons komt, een zachte kreet van een gewond mens. Dichterbij klonk ongedurig de half gesmoorde roep van een ander. Prikkelraad en Duitse soldaten, machinegeweren en kanonnen scheidten ons van die lijdende, misschien stervende mensen. Zou ook hier zich de tragedie voltrekken, die zich dezer dagen herhaaldelijk in het Vlaamse land voltrekt, dat een soldaat na vier jaar vechten dicht bij zijn woning is genaderd en slechts nog door een paar linies Duitsers tegenhouden, de bajonet erop, de kolf stijf tegen de heup gedrukt vooruit snelt met een alle bezinning dodend gevoel van nog slechts een weinig verder te willen komen, het koste wat het wil? En dan vlak daarna gaan klagende zuchten omhoog door de lucht, waar men als kind gelukkig speelde en opgroeide, tot waar

men arbeidde en liefhad. Zo te sterven, als de klachten als het ware uitgaan tot de stomme dingen rondom, als huis en boom, die men toch zo onuitsprekelijk lief heeft, is misschien wel de smartelijkste dood, die een mens kan sterven. De tederheid gloeit nog na die men vier jaar teruggedrongen heeft, maar die men niet meer kon keren, omdat alles het diepste gevoel naar boven bracht.

Donderdag braken de kanonnen weer uit, tegen vijf uur nog eens en terug om zeven uur. Toen, bij Ede, zagen wij de Duitsers langzaam wegtrekken, teneinde aan de gevaarlijk wordende druk der geallieerden tijds te ontkomen. Om zeven uur klinken nog de laatste salvo's van de kanonnen. Om 8 uur zijn ze reeds ver weg en de terugtocht der Duitsers is ook op deze plaats zonder grote verliezen voltrokken, waarschijnlijk willen ze nu langzaam terugtrekken op het kanaal van Gent. Acht geallieerde vliegtuigen, hevig beschoten, zag ik langzaam over de aftrekkende achterhoede zweven.

Uit Aardenburg seinde men ons gistermiddag:

Vannacht heeft de strijd doorgewoed. Maldegem is geheel in handen der geallieerden, maar een poging vanochtend in de vroege door hen gedaan om het kanaal over te komen, is mislukt. De Duitsers houden het knooppunt van wegen te Maldegem onder vuur.

Nieuwe artillerieversterking is voor Gent aangekomen en een vijftal nieuwe batterijen zijn opgesteld.

Vanochtend zijn weer 19 Duitse marinesoldaten over de grens gekomen. Het gerucht dat de Duitse troepen bij Ede tegen onze grens aan zijn ingesloten, is onjuist. Vanochtend stonden langs de grens van Sas van Gent tot Strobrugge nog overal Duitse wachtposten, nergens werden daar geallieerde troepen gezien.

Later meldt men ons:

De Duitsers hebben Strobrugge ontruimd. Er is een hevig artillerieduel aan de grens.

Van de Zeeuws Vlaamse grens.

Men meldde ons maandag uit Aardenburg:

De militaire posities langs de Zeeuws Vlaamse grens zijn heden – maandag – dezelfde als gisteren. De Duitsers staan nog steeds op de straatweg Aardenburg-Maldegem bij de grenspaal te Ede; de geallieerden zitten nog steeds achter het tweede kanaal, dat hier maar enkele honderden meters van de Nederlandse grens loopt. En vanmiddag spookte het hier langs en ook over de grens, op Nederlands gebied. De Duitse Feldweibel aan de draad mocht zeggen "Es ist nur Spielerei", voor ons spookte het geweldig. Vlakbij langs de kanaaldijken suisden de schoten en sprongen de granaatkartetsen, dof plompte het kanon en rikketikte de mitrailleur. En ook floten de kogels over de straatweg, door de takken der bomen en door de struiken langs de slootkant. Haastig zochten wij dekking achter de huisjes langs de weg en achter bomen. Vlak over ons werd een dikke tak neergeploft. Een fotoredacteur kreeg het te kwaad, pakte zijn toestel en zijn fiets en verdween. Een Duitse luitenant even over de grens, op de weg, werd gedood. Misschien 50 meter van ons vandaan werd een inwoner van Ede duchtig gekwetst door de scherf van een granaatkartets. En altijd bleef het maar voortduren. De Duitse Feldweibel op de straatweg zette in de weide naast zijn post een mitrailleur in schuine richting op de kanaaldijk. Als de schoten daaruit beantwoord werden, zouden zij juist in onze richting komen. We vonden het maar geraden om nu heen te gaan, onder het gesis en gefluit der kogels slopen wij achter de bomen voort tot voorbij het tolkantoor, waar we ons veilig achtten. In letterlijke zin roken wij

hedenmiddag kruitdamp. Hij ging over de gemeente Ede. Kort daarop kwam een gewonde Duitse soldaat binnen, schampschot aan het oog. Hij werd geïnterneerd. Tegen de avond minderde het schieten. Slechts een enkel schot viel nog, maar in het late avontuur wordt het vuur weer heviger, het schijnt zich zelfs in meer westelijke richting te verplaatsen.

Het aantal geïnterneerden is heden niet groot, in Aardenburg kwamen er maar een vijftal aan. Uit de Belgische gemeente St.-Laureins zijn een dertigtal bewoners gevlucht, ze vertoeven grotendeels nog op Belgisch gebied, maar aan deze zijde van de draad. Ze vertellen, dat de plaats Balgerhoeke totaal tegen de grond ligt. Tussen Eeklo en Maldegem moet heftig gevochten zijn. Belgische soldaten moeten daar in groten getale zijn gevallen en het aantal gewonde Belgen, dat Brugge binnengekomen is, moet groot zijn.

Van een Nederlander die te Brugge is geweest hoorde ik, dat in het oude Brugge niet veel is vernield, alleen de buitenwijken hadden nogal geleden. Mijn zegsman had nog een Duitse vrouw, die zich verborgen gehouden had, onder het gejuw der menigte naar het politiebureau zien vervoeren. De musea waren intact, de beiaard speelde. Levensmiddelen waren er goedkoper en overvloediger dan in Holland. Alleen zeep- en melkgebrek was er in hoge mate. Met eigenaardige humor had een antiquair, die al zijn oud koper verstopt had gehad, het onmiddellijk weer uitgesteld, tot groot vermaak van het publiek. Over de Nederlanders was men niet echt te spreken. De zand- en grindkwestie zat de Bruggelingen zeer hoog. Mijn zegsman bracht mij ook de eerste Brugse krant terug mee, in vrijheid gedrukt. "Het Brugsch Dagblad". "De dag der vrijheid is aangebroken. Ons dapper Belgisch leger heeft de gehate vijand uit de stad verdreven", zo vangt het hoofdartikel aan, dat met grote letters gedrukt de gehele eerste pagina vult. En misschien is nog merkwaardiger de zin – of zoek ik er wellicht teveel in – "Leve Vlaanderen! Leve Wallonië!

Leve het ene België!" Een opstel "Wat we niet kunnen vergeten" vermeldt de feiten, die we grotendeels in Nederland al weten: het fusilleren van mannen en jongelieden, het gebruiken van Belgische werklieden om versterkingen te bouwen tegen hun vaderland, het weghalen der metalen, het in beslag nemen van huizen, het stelen van kunstwerken, het zich mengen in de Belgische taalkwesties, het wegvoeren der mannen – enkele dagen geleden nog slechts – van 17 tot 45 jaar, enz. enz. Verder vermeldt de krant nog, dat de bruggen, sluizen en spoorwegen gedurende de laatste dagen van hun verblijf door de Duitsers opgeblazen zijn, tot zelfs de Sluizenbrug op de Guldenvlieslaan. Verder, dat er bij het vertrek der Duitse troepen ook danig geplunderd is.

Maar ... De beiaard heeft weer blij gejubeld, zo staat er, en de oude beiaardier Dupon, sedert jaren reeds gepensioneerd, heeft weer de Hallentoren beklommen en de eerste vrije liederen over de stad Brugge laten weergalmen.

Uit Sluis seinde men ons als gisteravond:

Zoals het zich nu laat aanzien, zal de Duitse achterhoede, die van het Leiekanaal wegtrekt, zich niet behoeven te laten internen. Er blijft voldoende gelegenheid om tenminste voorlopig kalm terug te trekken.

Het Belgische koninklijk paar.

Men meldt ons uit Sluis:

De intocht van het Belgisch koninklijk paar met prins Leopold, de oudste koningszoon, heeft tot een geweldige uitbarsting van geestdrift te Brugge geleid. Om 11 uur reden enige auto's, door ruiters voorafgegaan, door de Steenstraat naar het stadhuis op de Burg, waar de burgemeester en de bisschop de hoge gasten

ontvingen. De Burg was te klein voor het volk, dat samen was gestroomd en het gejuich, dat opging is niet in woorden te brengen. De koningin was getooid met Rode Kruiskap. Het bezoek duurde kort. Terwijl het volk zich in dichte hagen opstelde, reden de auto's weg over de grote markt door de Steenstraat en de stad uit.

Aan de Belgische regering is door bemiddeling van de Banco di Roma een som overhandigd, waardoor het mogelijk zal zijn een leerstoel in Dantestudie aan een Belgische universiteit te stichten. De schenkers hebben de Universiteit te Leuven daartoe aangewezen.

Woensdag 23 oktober 1918 – avondeditie

Vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

Men meldt ons uit Weert:

Vanmorgen bij het wakker worden was de eerste gedachte: de vluchtelingen! Zouden ze eindelijk dan weer eens goed geslapen hebben? En inderdaad, de meesten schenen rustiger, schenen wat meer op hun gemak, en hun ogen stonden klaar.

Aan de verzamelplaats, waar een mulle drassigheid het enige overblijfsel was van het uitgewekenenkamp, vertellen de officieren ons, dat er vandaag nog maar 187 nieuwe vluchtelingen worden verwacht in Weert. Morgen kwam er dan weer een grote stroom.

Inmiddels zouden de verdrevenen, die hier nu overnacht hadden, met twee grote treinen worden afgevoerd, om ruimte te maken voor hen, die volgen. De ernstige zieken onder hen blijven hier in de hospitalen achter. In het geheel zijn er 68 opgenomen, van wie er 18 niet verder vervoerd kunnen worden. Er zijn enkele lijdens aan

Spaanse griep onder; andere gevallen van besmettelijke ziekten werden niet geconstateerd.

Tegen 9 uur vanmorgen bolderden de aardkarren weer, langzaam door de zware Brabantse paarden getrokken, voort over de keistraten van het stille stadje. Voor de tijdelijke vluchtoorden gingen zij opnieuw de bagage opladen, hielpen de soldaten de oudjes, die slecht ter been waren, er weer boven op, tussen de zakken met beddengoed. Dezelfde zenuwachtigheid van de mensen, die beducht waren om ook maar een stuk van hun meegezwoegde hebben en houden verloren te zien gaan. Zo werden bijvoorbeeld telkens en telkens weer de bossen paraplu's en parasols geteld, en ook de kleine kinderen van families, die tot een groep zijn samengevoegd in de ontbering, moesten nu en dan nog eens weer geteld worden.

Dan trokken de paarden eindelijk aan, en achter iedere wagen volgde de stoet van de eigenaars der bagage. Een drom als van landverhuizers, de vrouwen meest blootshoofds met allerhande doeken om, met zuigelingen, met kleuters aan de rokken, met pakken en zakken, met zoontje of dochttertje op de rug, zwaar besnorde mannen, en enkele met de Franse kwartiermuts nog op, arme stumpers op brancards gedragen, meevoerend het krachteloze lichaam, de gezichten dodelijk bleek, omrand door zielige witte haren, en ook parmantige jongens, die plezier hadden in het avontuur, en aardige meisjes, die nog wel vriendelijk de Hollandse soldaten toelachten.

Zo kwamen ze aan het station, waar de lange, lange trein van Belgische wagens tweede en derde klasse langs het perron klaar stond. Ze waren er blij mee; ze stapten vergenoegd in, want in tijden hadden ze zo niet gereisd. Ze glunderden, als zij, de samenwonende families van deze exodus, dan weer gemakkelijk bij elkaar zaten in de rode kussens, veilig omsloten door een coupé. En zo behaaglijk lagen

nu de kindjes stilletjes te kijken in moeders schoot. Ze ontspanden. - Wat een zegen, zegde mij een jonge vrouw, dat wij nu eindelijk verlost zijn van de Duitsers; want waarlijk, het is geen leven met hen! En dan vroegen ze, waar ze nu heen gingen en of ze in kampen zouden komen, of eindelijk weer in gezinnen. – Op de kaart wezen wij hen de plaats van hun bestemming: Huis ter Heide, welke naam hun hopeloze moeite gaf om uit te spreken.

De vrachtkarren reden het terrein op; losten het huisraad in de bagagewagens. Drie zusters diaconessen, uitgezonden door de Maltezer orde, zaten te wachten in een voor zieken bestemd rijtuig, maar patiënten kwamen er in deze eerste trein niet.

Ook de beter gestelde vluchtelingen kwamen nu aanwandelen uit de overvolle hotels, waar ze overnacht hadden, erkentelijk voor de goede ontvangst. Er waren er, die na vier jaar voor het eerst weer melk hadden geproefd, maar ons brood vonden ze slechter dan dat in de oorlogsgebieden. Ze waren zeer tevreden over de billijke manier, waarop ze waren behandeld. Een familie van drie personen had in een hotel niet meer dan twee gulden voor logies behoeven te betalen. – Ze vonden het zo prettig, deze dingen eens te kunnen vertellen aan de enkelen, die hen verstonden, die hen in hun verlegenheid eens vriendelijk toe konden spreken en inlichten, want tolken ontbraken hier, en onze militairen, ook in hogere rangen, gaat het Frans spreken meestentijds niet vlot af. Herhaaldelijk woonden wij bij, dat ze de eenvoudigste vragen der vluchtelingen niet verstonden, dat de eenvoudigste aanwijzingen faalden bij de leiders van de transporten, zodat ze zelfs in hun verlegenheid oversloegen in het Duits.

Om half elf is de eerste trein, bestemd voor 1000 personen, met ruim 200 verdrevenen vertrokken. Om 2 uur vertrekt de tweede trein. De staatsschool heeft er voor het vervoer van de uitgewekenen

voorlopig dagelijks 14 ingelegd uit Maastricht, Roermond en Weert, die hen naar Utrecht brengen, vanwaar ze dan verder het land in worden door gedirigeerd.

Belgen.

Daar nog vele Belgen in de veronderstelling zijn, dat ze gerust onmiddellijk de grens kunnen overschrijden, vestigt de burgemeester van Sluis per aankondiging de aandacht van Belgen en Nederlanders er op, dat op het ogenblik de tijd voor terugkeer naar België nog niet is aangebroken. De Belgen zouden zich nu in hun eigen land nog aan moeilijkheden blootstellen. Intussen wordt hun terugkeer voorbereid.

Van de Zeeuws Belgische grens.

Men schrijft ons uit Aardenburg op 22 dezer:

Aardenburg en omstreken is thans oorlogsland. Aan de andere zijde der grens zwijgt al dagen lang het geschut niet, en 's avonds en 's nachts kan men in het oude stadje, dat in de maneschijn zo romantisch aandoet, met zijn torens en oude poort, ook de mitrailleurs duidelijk horen ratelen. Gisteren en eergisteren was er in de straten de levendige drukte van aankomende Nederlandse militairen, die overal werden ondergebracht, bij de burgers, in pakhuizen en zelfs in de hervormde kerk. Daar, in de grote wandelkerk, die 's avonds door drie kaarsen schaars werd verlicht, lagen de mannetjes op hun strozakken. Maandagavond, toen de duisternis al was neergezegen, klonk plotseling, beangstigend, het alarmsignaal. Van alle kanten snelden soldaten toe, haastig hun ransel vastgespend, en enkele minuten later was er in de donkere straten de stevige cadans van honderden, die oprukten naar de grens. En bij al dit gebeuren in het verontruste stadje was steeds in

de verte de machtige stem van het geschut, het gerucht van de bloedige strijd op Belgisch grondgebied. Ook onze Nederlandse soldaten zagen en voelde iets van het oorlogsgevaar. Maandagmiddag waren onze wachten in de omstreken van Ede verplicht zich achter alle mogelijke terreinvoorwerpen te dekken, want op verschillende plaatsen floten de mitrailleur- en geweerkogels over ons gebied, sloegen kletterend tegen muren of deden de aarde van de Nederlandse bodem even opsputten. Om vier uur was er boven hun hoofden, tot ver van de grens, het vreemd suizende geluid van granaten, die kilometers verder met doffe slag ontploften. Ede was een dorp aan het front geworden en vele bewoners vluchtten weg naar Aardenburg en elders. Onze wachten bij de grens deden hun plicht, ze bleven en waakten, zoals ze nu al jaren lang gewaakt hebben. Op enige honderden meters van de hoofdweg, nabij een molen, stond een enkele Nederlandse schildwacht (gewoonlijk worden dubbele posten geplaatst, wat wel de voorkeur verdient). Het was een Friese boerenjongen, die, zodra de kogels weer rond hem vlogen, zich dekte achter een boom. Telkens verschoof hij met een enkel handgebaar zijn kepie. Dit en een verhoogde gelaatskleur waren de enige tekenen van zenuwachtigheid. Ik bood hem een paar sigaretten en vroeg hem, of hij niet bang was. "Ik ben nog nooit eerder aan de grens geweest en ben dat helemaal nog niet gewoon, maar ik moet hier blijven tot ik word afgelost," luidde het antwoord. En hij bleef, met steeds weer hetzelfde gebaar van zenuwachtigheid naar zijn kepie.

Meer van de grens verwijderd trof sterk de tegenstelling tussen vrede en oorlog. Terwijl daarginds het geluid van de strijd aanhield, waren hier arbeiders rustig aan de arbeid op het land en klonk uit schuren het slaan van dorsvlegels.

's Avonds in het stadje Aardenburg hokten de soldaten samen om gele lampenschijn in kleine herbergjes. Ergens was er een piano, een

soldaat speelde, en andere zong met hoog tenorgeluid sentimentele liedjes en de anderen, jongens uit alle streken van ons land, zaten zwijgend en luisterden. Dan was er een, die een deuntje op een piston blies, dat de kleine ruimte vol was van het schetterende lawaai. Zo zochten onze soldaten gezelligheid, terwijl buiten, in de maannacht, het gerucht van de strijd nog altijd duurde. In een ander kroegje zaten te midden van luisterende Nederlandse soldaten geïnterneerde Duitsers, dronken bier en zongen Duitse liederen. Onder deze zes geïnterneerden waren er vijf met het ijzeren kruis, waarvan één eerste klasse.

In de stille nacht heb ik maandag onder leiding van een kapitein (van de zijde der militaire autoriteiten ondervindt de pers de meest mogelijke medewerking) de toren der protestantse kerk beklommen. Rustig lag het donkere landschap in de zilverschemer van de maan. Op Nederlands gebied was hier en daar een dromerig lichtje zichtbaar, maar verderop flitsten nu en dan vlammen, het mondingvuur van het geschut en even daarna kwam de donder tot ons over.

Hedenmorgen waren vele troepen, die naar de grens waren geweest, weer terug in Aardenburg. De jongens drentelden weer in de straten, maar in een klein plantsoentje (en het was een zonderlinge aanblik en gehoor) liepen twee jeugdige tamboers, die een dodenmars instudeerden. Ze liepen heel langzaam, in statige pas, de jonge gezichten diep ernstig, onder de gelende bomen, repeteerden voor de plechtigheid van de begrafenis, die enige uren later zou plaats hebben.

Vreemder plechtigheid aanschouwde ik wel nimmer dan deze teraardebestelling van de Duitse officier in Aardenburg. Voorop gingen de beide tamboers en roffelden hun sombere mars en het publiek langs de weg bestond voor het merendeel uit militairen, die

eerbiedig de hand brachten aan muts of kepie, als de lijkbaar voorbijging. Herinnerde de stem van het geschut in de verte hen niet nadrukkelijk aan de diepe ernst van het leven en de dood?

Op het kerkhof knetterde een ogenblik het geweervuur van het vuurpeloton en het geweervuur in de verte leek er een echo van, maar wij allen wisten, dat het iets ernstigs, iets nog tragischer betekende.

Aan het graf, terwijl hoog boven de herfstbomen de motor van een vliegmaschine gonsde, luisterden allen stil naar de woorden gesproken door de Duitse consul uit Vlissingen, majoor Wesseling, en dominee Pattist en met een ontroerende eerbied ontblootten al de jongens in het grijs van hoofden, toen dominee Pattist aan het slot van zijn rede het onze vader uitsprak.

Zonderling gebeuren is het thans in en om het stille vergeten Aardenburg, dat opgeschrikt lijkt uit een lange, droomloze slaap.

Het lid der tweede kamer de heer van Groenendael heeft tot de minister van oorlog de volgende vragen gericht:

is het juist, dat op negen dezer bij het kamp der Belgische geïnterneerden te Harderwijk de 25-jarige Belgische karabinier De Backer uit Mechelen door de Nederlandse wacht is doodgeschoten, toen hij trachtte wat aardappelen binnen het kamp te brengen?

Is de minister dan bereid, de juiste toedracht van deze zaak mede te delen?

Is hij verder bereid, maatregelen te nemen, opdat niet langer van vuurwapens gebruik zou worden gemaakt tot het voorkomen van overtredingen of het betrappen van bedrivers van overtredingen van zo geringe betekenis als het door De Backer gepleegde feit?

Londen, 22 oktober. Officieel Belgisch bericht. In de loop van de dag trachtte de vijand zijn stellingen aan de Leie en aan het kanaal tussen Deinze en de Nederlandse grens te handhaven. Hij deed verscheidene tegenaanvallen ten einde het bruggenhoofd, dat we gisteren hebben ingericht, te boven te komen. Al deze aanvallen mislukten met hevige verliezen voor de vijand.

Het Belgische leger is op verschillende punten het afwateringskanaal van de Leie over.

In de loop van hun terugtocht waren de Duitsers gedwongen 200 wagens in het kanaal Brugge-Gent te werpen. De Fransen hebben hun bruggenhoofd ten zuiden van Deinze verbeterd.

Op een front van 4 km breed zijn ze tot een diepte van 3 km opgerukt.

Andere afdelingen zijn verder zuidwaarts, bij Sint-Baafs-Vijve de Leie overgetrokken. In de loop van deze operaties hebben de Fransen 1100 gevangenen gemaakt.

Niettegenstaande aanmerkelijk vuur uit kanonnen en machinegeweren heeft het tweede Britse leger zijn front tussen de Schelde en de Leie anderhalve kilometer vooruit gebracht, en ten oosten van Pecq een bruggenhoofd ingericht op de rechteroever van de Schelde.

Berlijn, 23 oktober. Officieel: legergroep Rupprecht: de gevechten in het Leiedal duren voort. De vijand heeft hevige aanvallen van weerszijden van Deinze gedaan. Ten noorden van de stad zijn ze afgeslagen, ten zuiden van de stad na aanvankelijke terreinwinst door een tegenstoot ten westen van de weg Olsene-Deinze tot staan gebracht.

Ten oosten van Kortrijk zijn wij van de westrand van Vichte naar de oostrand teruggedrongen. Aan weerskanten van de plaats zijn sterke vijandelijke aanvallen mislukt.

In verbitterde gevechten heeft het 20^e Sleswijkse reserveregiment infanterie de hoogte bij Keiberg tegen een viermaal herhaalde stormloop van de vijand gehouden.

Gedeeltelijke gevechten in het Scheldedal aan weerszijden van Kortrijk en Valenciennes.

Brugge, 23 oktober. Onder de bevrijde gevangenen, behorende tot de Duitse arbeidersafdelingen, die werden tewerkgesteld achter het thuisfront, hebben de Belgische troepen veel Russische soldaten aangetroffen, die ten tijde van de Russische terugtocht van drie jaar geleden waren gevangen genomen. Deze arme kerels hadden nooit gehoord van de Russische revolutie, van de dood van de tsaar of van het verdrag van Brest-Litovsk. De Duitsers hielden hen zorgvuldig in onwetendheid, ten einde van hun werkkraft te kunnen profiteren. Deze Russen waren uiterst hardvochtig behandeld.

Vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

Uit Roermond wordt ons gemeld:

De eerste tram, die hedenmorgen om ongeveer acht uur met een twintigtal vluchtelingen van de grens bij Ittervoort kwam, is nabij de Maasbrug te Roermond ten gevolge van mist op een in dezelfde richting rijdende goederentram gereden. Van deze goederentram werden enige wagens uit de rails geworpen en verbrijzeld. De locomotief van de personentram ontspoorde en werd vrij ernstig beschadigd. Persoonlijke ongevallen kwamen er niet bij voor.

De extra tramdienst voor de vluchtelingen moest tijdelijk worden stopgezet, met het gevolg, dat in de loop van de dag grote karavananen vluchtelingen, beladen met hun bagages, te voet van Beegden, Wessem, Heel en Thorn naar Roermond kwamen.

Van de Zeeuws Vlaamse grens.

Sluis, 23 oktober. Op het ogenblik hoort men bij de grens het geschutvuur weer meer in zuidelijke richting. Waren gisteren de Duitsers bij Ede verdreven en teruggetrokken tot bij St.-Laureins, vannacht schoven ze weer vooruit, verder dan waar ze oorspronkelijk stonden. Ze voerden ruim 100 machinegeweren naar voren om zo nodig een aanval der geallieerden daar te kunnen weerstaan. In de richting van Gent was vanmorgen duidelijk roffelvuur waar te nemen.

De Duitsers aan onze grens krijgen het ene ogenblik bevel terug te trekken, dan weer stand te houden tot het laatste, of ook weer vol te houden tot men eindelijk is afgesneden en men zich in Holland dient te laten internieren.

De gehele beweging daar is er ongedecideerd.

Geruchten gaan dat Gent reeds ontruimd wordt en de geallieerden in die streek veel artillerie verzamelen voor een hevige druk op de Duitsers. De grenswacht bij Moershoofde (40 man), het zekere voor het onzekere kiezend, heeft zich laten internieren.

Men meldt ons uit Aardenburg:

De toestand op het gevechtsterrein nabij ons grondgebied is ongewijzigd. Nu en dan toenemend geweer- en geschutvuur. Gedurende de gevechten van gisteren is bij de grens een Duitse artilleriewaarnemer uit een boom gestort. Op verzoek der Duitsers is

de gekwetste man van hen overgenomen door de Nederlandse militairen. De Duitser wordt nu in Aardenburg verpleegd.

Men meldt ons uit Aardenburg:

Veel gewichtig nieuws is er heden niet in ons stadje. Eentonig dreunt de gehele dag door het geschut met korte tussenpozen evenwijdig langs de grens bij de kanalen, zodat hier alles trilt en schudt. De Duitse post op de straatweg Aardenburg-Maldegem bij het doorlaathek te Ede is verdwenen, een batterij der geallieerden staat te Strobrugge.

De Duitsers hebben hun linies daarachter bij de grens nog versterkt, marineartillerie staat bij St.-Laureins en licht veldgeschut door de mannen zelf getrokken is daarvoor gebracht. En daarvoor weer een linie mitrailleurs.

De grens is nu zeer gevaarlijk, de zijwegen in "de biezen", zoals het gedeelte Nederland ten zuiden van Sint-Kruis en ten oosten van Ede heet, zijn nu ook gevaarlijk, de kogels vliegen en sissen er soms over.

Op een groepje Nederlandse officieren aan de grens even ten oosten van Ede werd terstond een mitrailleurvuur geopend, zodat ze hals over kop dekking moesten zoeken. Granaatscherven vliegen over Nederlandse grond.

Heden zijn er weer een veertigtal Duitsers geïnterneerd, bijna allen weer marinesoldaten, die de aftocht dus blijkbaar moeten dekken.

Van vluchtelingen is hier geen sprake nog, wel drupt het grensbewoners door.

Gent.

Men meldt ons uit Terneuzen van de grens:

Blijkens mededeling van over de grens is Gent dinsdagvoormiddag door de Duitsers ontruimd. De geallieerden waren al in de stad, voor de burgers of de Duitsers er erg in hadden. Hoewel met verwoesting en brandstichting bedreigd was, heeft niets van die aard plaats gehad.

Vanochtend is er bij een vliegtuigaanval der geallieerden boven Assenede een vlieger naar beneden gestort.

De oorlogstoestand.

Ten noorden van Condé staan de Britten overal langs de Schelde tot Helkijn. Bij Pecq richtten zij een bruggenhoofd in op de rechteroever. Van Helkijn af gaat de linie noordwaarts naar de Leie toe. De geallieerden staan enige kilometers ten oosten van Kortrijk. In de buurt van Deinze is nogal wat gevochten. Daar zijn de Fransen over de rivier komen.

Van dat punt af volgt de linie noordwaarts de loop van het afwateringskanaal van de Leie. Op enkele punten zijn de Belgen dat kanaal overgetrokken. Hoe verder naar het noorden, hoe geringer het gevechtscontact. Aan onze grens zwakke achterhoedegevechten. De Duitsers schijnen zich op Sint-Laureins te hebben teruggetrokken.

Allereerst valt af te wachten, of de Duitsers in de streek tussen Doornik en Valenciennes nog verder dan de Schelde terug zullen gaan. Daarvan hangt voor de ontwikkeling van het krijsbedrijf in België en Noord-Frankrijk veel af.

Amnestie voor Belgen.

Men schrijft ons:

De amnestie, die door de Duitse overheid verleend wordt aan alle politieke gevangenen in België, wordt eveneens toegepast op de politieke burgerlijke gevangenen, die uit Duitsland naar België vervoerd werden. Dit is de oorzaak waarom straks professor Fredericq naar Nederland komt en ook burgemeester Max naar Zwitserland zal mogen gaan. Waar professor Pirenne heen zal, is nog niet bepaald. Was niet deze algemene maatregel getroffen, dan zouden toch deze drie Belgen geprofiteerd hebben van de bepalingen, dat zij die langer dan 18 maanden gevangen zijn, om uitgewisseld te worden.

Het Centraal Vlaams Persbureau deelt mede:

Op 15 dezer is de Gentse hogeschool plechtig heropend. De plaatsvervangende rector, prof. dr. Speleers hield de openingsrede en handelde over de taak van de geneeskundige faculteit der Vlaamse hogeschool. Aan het slot van zijn wetenschappelijke voordracht wees spreker op het nadeel dat aan de verdere ontwikkeling van het land zou berokkend geweest zijn, ware het hoger onderwijs gedurende heel deze lange oorlog onderbroken gebleven, en op de plicht van allen die met het welzijn van het vaderland begaan zijn, het voorstel der bezettende macht om de Gentse universiteit met het Nederlands als voertaal te heropenen, aan te nemen en aan de ontwikkeling der hogeschool mee te werken. Onder geestdriftige instemming der vergadering verklaarde professor Speleers tenslotte dat ook de veranderde internationale toestand voor hem geen aanleiding is, om deze vóór de laatste gebeurtenissen neergeschreven uiteenzettingen te veranderen. De Vlaamse hogeschool, die onder de moeilijkste omstandigheden, twee jaar lang haar levenskracht heeft getoond, heeft daardoor bewezen dat ze aan een innerlijke noodwendigheid beantwoordt; ze heeft door het feit van haar ontwikkeling alle argumenten der

tegenstanders teniet gedaan en ze zal blijven, onafhankelijk van de ontwikkeling van de internationale toestand.